

KARAGÖZ BEY KÜLLİYESİ

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 484; K. Peez, *Mostar und Seine Kulturkreis*, Leipzig 1891, tür.yer.; Hvizja Hasandedić, *Spomenici Kulture Turskog Doba*, Sarajevo 1980, tür.yer.; a.mlf., "Kulturno-Istorijski Spomenici u Mostaru iz Turskog Doba", *POF*, X-XI (1960-61), s. 150, 161-162, 164, 171, 172, 175; a.mlf., "Mostar'ın Türk Devri Kültürel ve Tarihi Anıtları" (trc. İsmail Eren), *VD*, sy. 7 (1968), s. 216, 224, 226, 230, 231, 232; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mimârî Eserleri II*, s. 231-233; Mehmed Mujezinović, *Islamska Epigrafika Bosne i Hercegovine*, Sarajevo 1982, III, 146, 175-207; *Mostar* (fotomono-grafija), Mostar 1983; M. Mujić, "Vukufname Zaima Hadži Muhammed-beg iz 1570", *Vukufname iz Bosne i Hercegovine (XV i XVI vijek)*, Sarajevo 1985, s. 159-174; I. Zovko, "O Postanku Karađozbegovve Džamije u Mostaru", *Glasnik Zemaljskog Muzeja BiH*, I/4, Sarajevo 1889, s. 137-138; Alija Nametak, "Karađozbeg i Njegovo Doba", *Novi Behar*, VII/1-2, Sarajevo 1933-34, s. 36-41; Mehmed Handžić, "Nekoliko Dragocjenih Rukopisa u Karađozbegovoj Biblioteci u Mostaru", *Glasnik IVZ*, II/12, Beograd 1934, s. 633-639; Hasan Name-tak, "Mostarske Džamije i Njihovi Vakufi", *Novi Behar*, X/20-22, Sarajevo 1936, s. 271-274; R. Stanić - M. Sandžaktar, "Konzervacija Karađozbegove Medrese u Mostaru", *Naše Starine*, XI, Sarajevo 1967, s. 87-100; M. Bećirbegović, "Prosvjetni Objekti Islamske Arhitekture u Bosni i Hercegovini", *XX-XXI, POF* (1974), s. 309-310.

AMIR LJUBOVIĆ

KARAHAN, Abdülkadir (1913-2000)

Eski Türk edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla tanınan âlim.

1 Eylül 1913'te Urfa'nın Siverek kazasında doğdu. Babası yörenin tanınmış din adamlarından Molla Hacı Zülfikar Efendi, annesi Besime Hanım'dır. İlk öğrenimini Siverek'te, orta öğrenimini Adana ve İzmir öğretmen okullarıyla İzmir Atatürk Lisesi'nde tamamladı (1934). Bir yıl kadar İzmir'de ilköğretim öğretmeni yaptıktan sonra Yüksek Muallim Mektebi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Mezuniyetinin ardından Samsun ve İzmir (İnönü) liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı (1939-1947). Bu yıllarda *Fikirler Dergisi* ile *Yeni Asır* gazetesinde yazıları çıktı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde yaptığı *Fuzûlî: Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti* adlı çalışmasıyla doktor unvanını kazandı (1945). Aynı fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü'nde metinler şerhi ve Osmanlı edebiyatı asistanlığına tayin edildi (1947). *İslâm-Türk Ede-*

biyatında Kırk Hadis adlı teziyle doçent oldu (1952). 27 Mayıs İhtilâli üzerine 147'ler arasında uzaklaştırıldığı kürsüsüne 1963'te dönerek eski Türk edebiyatı profesörlüğüne yükseltildi. Bu arada İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde hadis (1963-1973), Yüksek Öğretmen Okulu'nda eski edebiyat metinleri (1972-1979) derslerini okuttu. Bir süre Kahire'de Ayn Şems Üniversitesi'nde ders verdi (1963).

1948-1950 yılları arasında ilmi araştırmalar için Paris'te bulunan, ayrıca çeşitli kongre ve sempozyumlara katılan, İktbal Akademisi, Joseph von Hammer Cemiyeti, Avrupa ve İslâm Araştırmaları Birliği gibi çeşitli milletlerarası kuruluşların üyesi olan Karahan 1 Ocak 1983'te emekli oldu. 27 Temmuz 2000 tarihinde öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi. 7000 kitap ve 150 kadar süreli yayından oluşan kütüphanesini sağlığında Urfa'da kendi adını taşıyan cadde üzerinde kurulan kütüphaneye bağışlamıştır.

Karahan'ın gençlik yıllarında yazdığı ilk şiiri olan ve *Servet-i Fünûn* mecmuasında yayımlanan "Dicle'de Akşam Güneşi"nden sonra ilk şiir kitabı *Güneşin Doğduğu Yurt*'tur (İzmir 1934). İlmî araştırmaları ve çeşitli yazıları ise *Türkiyat Mecmuası* ile *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* başta olmak üzere birçok dergi ve gazetede yayımlanmıştır. Ayrıca *İslâm Ansiklopedisi* ile *Türk Ansiklopedisi*'nde, *İslâm Ansiklopedisi*'nin İngilizce ve Fransızca baskılarında, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde maddeleri neşredilmiştir.

Eserleri. Karahan'ın kitap halinde yayımlanan eserlerinden bazıları şunlardır: *Fuzûlî'nin Mektupları* (İstanbul 1948); *Fuzûlî: Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti* (İstanbul 1949; Ankara 1989, 1995); *Nâbî* (İstanbul 1953; Ankara 1987); *Nef'î* (İstanbul 1954; Ankara 1986); *Fatih-Şair Avni*

(İstanbul 1954); *İslâm Türk Edebiyatı'n-da Kırk Hadis* (İstanbul 1954); *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi* (İstanbul 1966); *Dr. Muhammed İktbal ve Eserlerinden Seçmeler* (İstanbul 1974; *Doğudan Gelen Ses İktbal* adıyla İstanbul 2001); *Kaid-i A'zam M. Ali Cinnah'ın 100. Doğum Yıldönümüne Armağan* (İstanbul 1977); *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri* (İstanbul 1980); *XIV. Yüzyıl Sonlarına Kadar Türk Kültürü ve Edebiyatı* (İstanbul 1985); *Şirazlı Hafız ve Şiirlerinden Seçmeler* (İstanbul 1988); *Türk Kültürü ve Edebiyatı* (İstanbul 1988).

BİBLİYOGRAFYA :

Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1973, s. 438, 452, 457, 462; İhsan Işık, *Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul 1998, s. 345-346; Özcan Ünlü, "Hocaların Hocası", *Eğitim-Bilim*, sy. 23, İstanbul 2000, s. 60-62; *Edessa*, sy. 10, İstanbul 2001 (Abdülkadir Karahan Özel Sayısı); Mehmet Nuri Yardım, "Abdülkadir Karahan Hoca ile Yapılan Son Mülakat", a.e., s. 21-22; İskender Pala, "Karahan, Abdülkadir", *TDEA*, V, 170-171; "Karahan, Abdülkadir", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, II, 466.

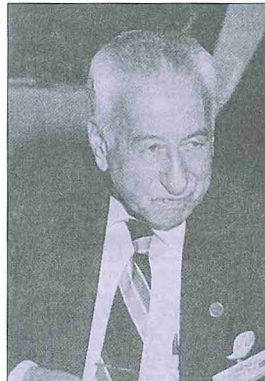

HASAN AKSOY

KARAHANLILAR

Mâverâünnehir
ve Doğu Türkistan'da hüküm süren
Türk-İslâm hânedanı
(840-1212).

Önceleri Türkistan ve Uygur hanları adıyla bilinen bu hânedanın mensupları kara han, kara hakan, arslan kara hakan, buğra karahakan gibi unvanlarında "yükseklik ve yücelik" anlamına gelen kara kelimesini kullandıkları için kurmuş oldukları devlete de ilk defa Rus şarkiyatçısı Vasilij Vasilevici Grigorev 1874'te yazdığı bir makalede (bk. bibl.) Karahanlılar adını vermiş, hânedan daha sonra bu adla tanınmıştır. Karahanlılar İslâm tarihi kaynaklarında Hakâniyye (Hâkanlılar), Hâniyye (*Divânü lugâtî't-Türk Tercümesi*, I, 14; Rûzrâverî, III, 374; İbnü'l-Esîr, IX, 462), Âl-i Hâkan, Hâkaniyân (Nizâmî-i Arûzî, s. 28, 46), Mülûkü'l-Hâkaniyye, Mülûkü'l-Hâniyye (*Divânü lugâtî't-Türk Tercümesi*, I, 30; İbnü'l-Esîr, X, 120), Evlâdü'l-Hâniyye (İbnü'l-Esîr, X, 350), Mülûkü'l-Hâniyye el-Etrâk (a.g.e., XI, 82), Âl-i Efrâsyâb et-Türkî (a.g.e., XI, 82), Beytül-Hâniyye (a.g.e., XI, 83), Nebîre-i Efrâsyâb (Cüveynî, II, 305), Mülûk ve Selâtîn-i Efrâsyâbî (Cüzcânî, I, 307), Ümerâ-yi Efrâsyâb (a.g.e., I, 252), Mülûk-i Türkistan ve Efrâsyâbiyân (a.g.e.,

Abdülkadir
Karahan